

CUPRINS

<i>Introducere</i>	9
Lingvistica generală, știință a limbii și a vorbirii (Z.M.)	11
Conceptul de lingvistică generală	11
Principalele probleme teoretice ale lingvisticii	12
Perspectiva istorică asupra teoriilor lingvistice (Z.M.)	15
<i>Bibliografie</i>	24
Chestionar	25
Perspectivă metodologică de studiere a limbii (Z.M.)	26
Metoda istorică (evolutivă) și diacronică	26
<i>Bibliografie</i>	30
Chestionar și sugestii de aplicații	30
Metoda comparativă-sincronică (analiza contrastivă) (C.D.)	31
<i>Bibliografie</i>	37
Chestionar și sugestie de aplicație	38
Metoda segmentării. Comutarea și substituția	38
<i>Bibliografie</i>	41
Chestionar	41
Metoda tipologică	41
<i>Bibliografie</i>	43
Chestionar	43
Funcțiile limbii (M.O.)	44
Funcția emotivă	45
Funcția conativă	47
Funcția referențială	48
Funcția fatică	48
Funcția metalingvistică	49
Funcția poetică	49
Alte funcții ale limbii	51
Manifestarea funcțiilor limbii	53

Dihotomiile saussuriene (M.O.)	55
Limbă – vorbire	55
Sincronie – diacronie	58
Sintagmatic – paradigmatic (raporturi sintagmatice – raporturi asociative)	59
Semnificat – semnificant	61
Formă – conținut	61
Lingvistică internă – lingvistică externă	64
<i>Bibliografie</i>	65
Chestionar	66
Semnul lingvistic (M.O.)	67
Scurt istoric al semioticii	67
Accepțiile semnului lingvistic – accepția unilaterală (monoplană), bilaterală (biplană), relațională	69
Caracteristicile semnului lingvistic:	
Caracterul arbitrar al semnului lingvistic	70
Caracterul liniar al semnului lingvistic	71
Trăsătura informațională a semnului lingvistic	72
Imutabilitatea și mutabilitatea semnului lingvistic	72
Funcțiile semnului lingvistic	74
Funcția de cunoaștere a realității	74
Funcția de diferențiere în cadrul sistemului	75
Funcția de transmitere a informației	75
Motivarea anumitor semne lingvistice	76
Motivare absolută (externă)	76
Motivare relativă (internă)	77
Pierderea motivării	78
„Remotivarea”	79
<i>Bibliografie</i>	80
Chestionar	81
Schimbările în limbă în perspectivă diacronică.	
Contactul între limbi (Z.M.)	82
Contactul dintre limbi	82
Tipurile de contacte	83
Bilingvismul	83
Interferențele	84
Factorii de care depind dimensiunile, direcția și natura interferențelor interlingvistice	85
Factorul timp	86

Substrat	86
Superstrat	90
Adstrat	91
Interferență și convergență	96
Diasistem	99
<i>Bibliografie</i>	99
Chestionar	100
Lingvistica spațială. Ramificațiile sau unitățile teritoriale ale limbii (Z.M.)	101
Limbă / dialect / subdialect (grai)	102
Chestionar	111
Geografia lingvistică. Metodă și domeniu	112
Principiile de interpretare a hărții lingvistice	112
Lingvistica areală	114
Ariile lingvistice	115
<i>Bibliografie</i>	117
Chestionar	117
Limba în cadrul social. Diferențierea și unificarea limbilor (Z.M.) ..	118
Factorii de evoluție a limbii	118
Aspecte din istoria unor limbi romanice	121
Lingvistica limbii literare și lingvistica graiurilor	124
<i>Bibliografie</i>	126
Chestionar	126
Fonetica (Z.M.)	127
Vorbirea și scrisul	127
Fonetica generală și fonetica unei limbi naturale	129
Sunetul vorbirii	131
Fonologia (Z.M.)	133
Fonem (invariantă) și alofone (variante)	133
Morfologia – Studiul flexiunii (M.O.)	138
Morfemul. Accepțiile termenului	138
Criteriile de clasificare a morfemelor	139
Cazuri particulare de morfeme dependente. Morfemul zero	143
Morfemul zero	143
Interfixul	144
Elemente extramorfologice cu rol de morfeme gramaticale	144
Morfem (invariantă) și alomorfe (variante)	146
<i>Bibliografie</i>	147
Chestionar	148

Sintaxa – Studiul funcțiilor cuvintelor și propozițiilor (Z.M.)	149
Sintaxa tradițională și cea modernă	149
Modelul analitic în sintaxa modernă (analiza în constituenți imediați)	151
Modelul sintetic (gramatici generative, cu privire specială asupra celei transformăionale)	151
<i>Bibliografie</i>	154
Chestionar și sugestii de aplicații	154
Lexematica – Studiul cuvântului (Z.M.)	155
Lexem (invariantă) și alolexeme (variante)	155
Tipuri de structuri lexematice	155
Structuri paradigmatică și sintagmatică	155
Câmpul lexical și clasa lexicală	155
Lexeme determinante și lexeme determinate	156
Tipologia câmpurilor lexicale	159
Clasificarea câmpurilor lexicale	160
<i>Bibliografie</i>	161
Chestionar și sugestie de aplicații	162
Semantica – Studiul semnului (M.O.)	163
Noțiuni introductive. Conceptul de „sens”	163
Sens denotativ; sens conotativ; sens referențial	164
Noțiuni de semantică istorică (diacronică)	165
Cauzele schimbărilor de sens:	165
Cauze extralingvistice	165
Cauze lingvistice	166
Căile de realizare a schimbărilor de sens	167
Direcții de deplasare a sensului	167
Noțiuni de semantică sincronică	168
Analiza semică	168
Teoria „câmpurilor semantice”	170
Clasificarea cuvintelor din punctul de vedere al raportului sens-formă: omonime, paronime, sinonime, antonime, hiponime	171
<i>Bibliografie</i>	177
Chestionar	178
Abrevieri	179

INTRODUCERE

Cursul de Lingvistică generală și aplicată, predat studenților de la Facultatea de Limba și Literatura Română și de la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine ale Universității Spiru Haret de prof. dr. Zamfira Mihail și lector univ. dr. Maria Osiac, reunește prelegerile susținute în anul universitar 2004-2005 și pe cele expuse în anul universitar 2006-2007. Autoarele au extins analiza lor și la aspectele de aplicabilitate a principiilor de lingvistică generală în procesul didactic de predare / învățare a limbilor străine și de aprofundare a terminologiei metalingvistice. Acest curs de cunoștințe generale cuprinde elementele teoretice de bază pentru înțelegerea structurii limbii și a compartimentelor ei. Exemplificarea în limbi străine servește, de asemenea, ca suport pentru aplicarea tezelor saussuriene și ale celorlalți lingviști, ale căror teorii constituie principiile de bază ale științei limbii.

Odată cu detalierea metodologiei folosite în cercetările în dublă perspectivă, a considerării limbii ca sistem și a analizei funcționării ei ca mijloc oral de comunicare, prin intermediul lingvisticii vorbirii, tezele teoretice care vehiculează conceptele de sorginte saussuriană au antrenat folosirea analizei contrastive în prezentarea realității lingvistice. Această metodă contrastivă constă în „compararea organizării a două limbi cu scopul identificării, pe niveluri lingvistice (fonologie, morfologie, sintaxă, lexic), a zonelor de contrast și a celor cu organizare identică, în vederea unui obiectiv aplicativ imediat: optimizarea procedeeleor și a materialelor pedagogice de învățare a limbilor străine. Ipoteza teoretică a analizei contrastive este că zonele de contrast maxim din organizarea a două limbi sunt potențial generatoare de erori în achiziția limbii străine (așa-numitul transfer negativ), în timp ce zonele cu organizare identică sau asemănătoare facilitează învățarea (așa-numitul transfer pozitiv)” (DȘL, p.52).*

* DȘL = Dicționar al științelor limbii (autori: Angela Bidu-Vrânceanu, Cristina Călărașu, Liliana Ionescu-Ruxândoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan), București, Editura Nemira, 2001.

Au fost invocate și aspecte ale istoriei limbilor, cu deosebire a celor romanice, pentru că o astfel de abordare este benefică pentru înțelegerea aplicată a principiilor teoretice și pentru dezvoltarea universului intelectual.

În elaborarea cursului, fiecare autor și-a păstrat deplina autonomie a expunerii. Dezvoltarea problematicii teoretice și a ramurilor lingvisticii (fonetica și fonologia, morfologia, sintaxa, lexematica, semantica) a avut în vedere ceea ce în „timp real” este audiat, luându-se în considerație și timpul necesar pentru studiu și învățare de către studenți, pentru înțelegerea și meditația asupra înțelesurilor multiple ale teoriilor lingvistice. În același scop, a fost recomandată ca lectură suplimentară și o bibliografie minimală.